

İSTİKLAL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecdile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Mehmet Âkif ERSOY

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: Söz Varlığı

- a. Sözcükte Anlam 5-22
- b. Sözcükler Arası Anlam İlişkileri 23-32
- c. Söz Grupları 33-42

2. BÖLÜM: Cümlede Anlam ..... 43 -66

3. BÖLÜM: Dil Yapıları

- a. İsimler 67-74
- b. İsmi Niteleyen ya da Belirten Sözcükler 75-90
- c. İsmi Yerini Tutan Sözcükler 91-102
- d. Geçiş ve Bağlantı İfadeleri..... 103-106

4. BÖLÜM: Metinde Anlam 107-140

5. BÖLÜM: Sözel Mantık ve Muhakeme 141-150

6. BÖLÜM: Yazım Kuralları 151-160

7. BÖLÜM: Noktalama İşaretleri..... 161-174

8. BÖLÜM: Söz Sanatları..... 175-180

9. BÖLÜM: Metin Türleri 181-184

10. BÖLÜM: Görsel Okuma, Grafik ve Tablo Yorumlama ... 185-220

Cevap Anahtarı 221-224

KİTABIMIZDA NELER VAR?

17. Aşağıdaki paragrafların türlerini belirleyerek uygun alanı işaretleyiniz.

- a** Orta boylu adamın saçları koyu kahverengi ve dalgalıydı, genellikle dağınık bir şekilde omuzlarına dökülürdü. Derin ve anlamlı koyu kahverengi gözleri, yüzüne ciddi bir ifade katıyordu. Yüz hatları keskin ve belirgindi özellikle de çenesindeki hafif çıkıntı dikkat çekiyordu.
- b** Uzun zamandır hayalini kurduğumuz Kapadokya gezisine çıkmıştık. Eylül ayının serin ama güneşli bir sabahında, Göreme Açık Hava Müzesi'ni ziyaret ederek geziye başladık. Öğle saatlerinde Ürgüp'e doğru yola çıktık. Yol boyunca uzanan peri bacaları manzarası, hepimizi büyülemişti.
- c** Karacaoğlan, 17. yüzyılda yaşadığı düşünülür ve halk edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan bir halk ozanıdır. Asıl adı İsmail, Halil ya da Hasan olarak bilirse de kesin bir bilgi yoktur. Çöğebe Türkmen obalarında yetişmiş ve şiirlerinde bu yaşam tarzının izlerini taşımıştır. Karacaoğlan; şiirlerinde aşk, doğa ve aynılık temalarını işlemiştir.

- Betimleme
 Öyküleme
 Tanıtma
- Betimleme
 Öyküleme
 Tanıtma
- Betimleme
 Öyküleme
 Tanıtma

18. Aşağıdaki metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirleyerek uygun alanı cümlelerin numarasını yazınız.

- 1.** Hepimiz müzik dersinde notaların dizildiği, beş çizgi ve dört boşlukta oluşan portenin başındaki çizmesi zor işareti görmüştük. Bu işarete sol anahtar denir. Sol anahtar, portenin ikinci çizgisinden başlayıp bu çizgiye adım veren ve ince sesleri göstermeye yarayan işarettir.
- 2.** Duygular, vücudumuzun bizimle iletişimi kurmasını sağlar. Örneğin korku, bize kaçmamızı ve kendimizi korumamızı söyler. Öfke, kendimizi korumak için bizi yeniden savaştırmaya iter. Şefkat, diğerlerine yardım etmeye yönelir. Her duygunun bir amacı vardır.
- 3.** Yunus Emre'nin söylediği gibi toprak, tıpkı şefkat dolu bir anne gibi besler büyütür insanlığı. Başında yetiştiği ormanlarla nefesimiz olur, hiç analizsiz büyütüp sunduğu bin bir çeşit meyve ve sebzeyle gıdamız olur.
- 4.** Su içinde yapılan hareketlerde aynı anda çok sayıda kasın koordine edilmesi insan bedenini zorlaması nedeniyle daha fazla efor sarf etmeye ve kalori yakmaya neden olmaktadır. Bu hareketler zamanla insanın fiziksel dayanıklılığını artırmaktadır. Özellikle yüzme sporu günümüz insanın en büyük sağlık sorunu olan obeziteye karşı yapılan en büyük aktivite olarak görülmektedir.

- Karşılaştırma Benzetme Örneklem Tanımlama

Sarı Bankası Tadında **ÇARI** 5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM 119

Konuları pekiştirmek için kavratıcı "Etkinlikler" e yer verilmiştir.

- 19.** (I) Bazı hayvanlar, sahip oldukları özellikleri kullanarak doğada kamufle olur böylece avcılarının dikkatinden kaçınıp ve kendilerini korur. (II) Kamufle olmak hayvanlar için yalnızca bir saklanma değil aynı zamanda bir avlanma yöntemidir. (III) Bu özelliğe sahip canlılar, buldukları ortama fark edilmelikleri için avlarına kolayca yaklaşıp veya avları onları fark edemedikleri için onların yakınına kadar gelir.

Bu metnin yüzey anlamı numaralanmış cümlelerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- I II III

- 20.** Eğer şehirde yaşıyorsanız pek çok sorun ile karşı karşıya gelmeyi göze almışsınız demektir. Geçen gün tekerlekli sandalyesi olan adam kaldırımında ilerleyemedi. Çünkü kaldırım üstü arabalarla dokundu. Sağlıklı bireyler için çok basit görünen bunun gibi sorunlar engelli vatandaşlar için büyük problemler oluşturabiliyor. Sokakların araç park etmek için çok dar olduğu şehir merkezlerinde bu durumun yaşanması çok normal gibi karşılansa da soruna hızlı bir çözüm bulmak gerekiyor.

Bu metinde eleştirilen durum aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- Trafikte yaşlılara saygı gösterilmemesi
 Araçların yaya yollarına park edilmesi

- 21.** Bir gün sonra 18. doğum gününü kutlayacak olan genç kız, merakla sordu "Anneanne, eğer yarın 18 yaşına basacak olsaydın nasıl hediyeler almak isterdin?" Yaşlı kadın derin bir iç geçirdikten sonra tebessüm ederek cevap verdi "18 yaşında olmak... Sadece o yeterli yavrum, başka hiçbir şey istememdim." dedi.

Bu metnin yüzey anlamı numaralanmış cümlelerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- İnsanlar gençlik çağlarına her zaman özlem duyarlar.
 İnsanlar yaptıkları hatalardan ders almaları bilmedir.

- 22.** Hikâyelerinde çevre kirliliği konusuna vurgu yapan usta yazar "Ormanın Çiğliği" adlı eserinde ormanların yavaş yavaş yok olmasını bir meşe ağacının gözünden anlatıyor. Ormandaki ağaç dostlarını bir bir kaybeden meşe ağacının yaşadığı yalnızlık duygusu, hikâyesinin genelinde hissediliyor. Yazarın bir diğer kitabı "Orman Dedektifleri"nde ise üç çocuğun ormanda yaşanan kirliliğe çözüm üretme çabası anlatılıyor. Birbirinden farklı maceralara atılan kahramanlar, kitap boyunca okuyucuya eğlenceli anılar yaşıyor.

Bu metinde bahsedilen kitaplar için hangisi söylenemez? İşaretleyiniz.

- "Ormanın Çiğliği"nde kahramanlar insan dışı varlıklardan seçilenler "Orman Dedektifleri"nde kahramanlar insandır.
 Bahsedilen iki eserde de çevre kirliliğine duyarlılık konusu işlenmiştir.
 "Ormanın Çiğliği" yetişkinlere hitap ederken "Orman Dedektifleri" çocuklara ders vermek için kaleme alınmıştır.

114 5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM **ÇARI** Sarı Bankası Tadında

Konuları pekiştirmek için kavratıcı "Etkinlikler" e yer verilmiştir.

KONU DEĞERLENDİRME 56

Metin İçi Karşılaştırma

- 1.** İstanbul nazdesi, Türkiye'nin kuzeybatısında, İstanbul'un Asya bölümünde, fundalıklarda çok sayıda bulunur. Avrupa çapında nadir bir bitki olan İstanbul nazdesinin koruma altına alınması önemlidir. Antalya çiğdem, çok yıllık bir bitkidir. 900-1.250 metre yüksekliğinde, dağın quercus ormanlarında yetişir. Ekim-aralık aylarında çiçek açar. Antalya'da bulunur. Ülkemizin ender bulunan çiçeklerinden biridir. Misk soğanı; beyaz renkli çiçek olan, çok yıllık otsu bir bitki. Bitkinin soğanları 0,8-2,5 cm çapındadır. Çiçeklenme dönemi ise mart ve mayıs ayları arasındadır. Türkiye'de Amasya, Niğde, Adana ve Erzinca'da nadiren görülen bitki, genellikle 1.500 metrenin üzerindeki yüksekliklerde yetişir.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde bahsedilen çiçeklerin ortak özelliklerinden biridir?

- A) Yetişlikleri yükseltilir B) Çiçek açma zamanları
C) Nadir bir tür olmaları D) Fiziksel özellikleri

- 2.** İhlamur ağacı; ülkemizde Marmara, Batı Karadeniz, Orta Toroslar ve Kuzey Anadolu'da görülen bir ağaç türüdür. Boyu yaklaşık 25 metreye kadar ulaşabilir. Yaprakları kalp şeklindedir. Sarımsı tonlarda çiçek demetleri bulunur. Çam ağacı, ülkemizde en sık görülen ağaç türlerinden biridir. Çamgiller familyasına aittir. Kozalakları ile ünlüdür. Çok sayıda çam türü vardır. Bunlardan en bilinenleri; karaçam, sağanç, kızılçamdır. Bazı çam türleri 50 m'ye kadar ulaşabilmektedir. Servi ağacı, genellikle Akdeniz'de yetişir ancak ülkemizin diğer bölgelerinde de görülür. Dört mevsim yeşil olması ile bilinir. Yapraklarını hiç dökmeyiz. Yavaş büyüyen bir ağaçtır. Büyüdükten sonra boyu 30 metreye kadar ulaşabilir. Servi ağacı, en çok yaşayan ağaç türlerinden biridir.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde bahsedilen ağaçların ortak özelliklerinden biridir?

- A) Uzun bir boya sahip olmaları B) Ülkemizin her yerinde yetişebilmeleri
C) Mobilyacılık alanında kullanılmaları D) Dört mevsim boyunca yeşil kalmaları

- 3.** Yahya Kemal Beyatlı, edebiyatımızın önemli şairlerinden biri. En ilginç özelliği de yaşamı boyunca yayımlanmış bir eserinin olmaması. Yahya Kemal'in eserleri ölümünden sonra Ahmet Hamdi Tanpınar rehberliğinde bastırılmış. Sanatçının en dikkat çekici iki eseri "Kendi Gök Kubbe" ve "Eski Şiirin Rüzgârıyla" adı şair kitapları. Bu eserlerden "Kendi Gök Kubbe" şairin şiirin anlayışının değiştiği, daha çok yeni şiir anlayışına yazdığı şiirlerden oluşuyor. Diğer eserinde ise adından da anlaşılacağı gibi eski şiir tarzında yazdığı şiirler yer almış. Ben her iki kitabındaki şiirlerin de beğenerek okuyorum. Şiir seviyorum belki de bu yüzden okuyorum.

Bu metinde bahsedilen eserler karşılaştırıldığında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Her iki kitabında da ölmeden önce kendisi bastırılmıştır.
B) "Eski Şiirin Rüzgârıyla" adlı kitabı daha çok sevilmektedir.
C) Kitaplarda farklı şiir anlayışına göre şiirleri yer vermiştir.
D) İki kitabındaki şiirler de halk tarafından çok beğenilmektedir.

120 5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM **ÇARI** Sarı Bankası Tadında

Öğrenme düzeyini ölçmek için "Konu Testleri"ne yer verilmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME 12

- 1.** Olayın yer ve zaman belirtilerek kahramanlar çerçevesinde kurgulanarak anlatıldığı yazılara öyküsel metin denir.

Buna göre aşağıdaki görsellerde ifade edilenlerden hangisi öyküsel metne en az uygundur?

- 2.** Kutuplara hiç gitmemiş birine, Eskimoların yapabildikleri; denizden uzak yaşayan birine ise Pasifik adalarında yaşayanların navigasyon olmadan teknesiyle yönünü bulabilmesi inanılmaz gelecektir. Şimdi de bir Eskimo ile Pasifik ada sakininin yer değiştirdiğini düşünelim. Yeni ortamlarında, daha önce yaşadıkları ortamlarda geliştirdikleri beceriler onlara bir yarar sağlayacaktır. Yine zekâlarını kullanarak yeni ortamlarında ayakta durmak zorunda kalacaklardır. Özette diyoruz ki zekâ, çevrenin özelliklerini en olursu olunsu ona uyum sağlayabilmektir.

Bu metinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar, yaşadıkları yerlere göre zekâlarını geliştirmek zorunda kalırlar.
B) İnsanların yaşadıkları ortamlarda geliştirdikleri becerilerini bölünmez zekâyı oluşturur.
C) Önemli olan zekâyı kullanarak yaşadığımız çevreye uyum sağlayabilmektir.
D) Eskimolar Pasifiklerde yaşayamaz, Pasifik ada sakinleri de kutuplarda yaşayamaz.

- 3.** Her akşam, işten çıkınca deniz kenarına giderdim. Orada insanları izlemek hoşuma giderdi. Vapura binen insanlar, vapurdan inen insanlar... Bankta oturan yaşlı amcalar, havada dönüp duran martılar... Henüz güneş batmadıysa ve hava açık-sa insanlar daha güler yüzlü ve enerjik olurlardı. Yağmur yağıyorsa aceleci bir tavırla suratları asık bir şekilde oradan oraya koşurlardı. İşte böylece çevreyi izleyerek günün tüm yorgunluğunu atardım üzerimden.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Birinci kişi ağızyla anlatılmıştır.
B) Bilgilendirici bir metindir.
C) Karşılaştırma yapılmıştır.
D) Zaman, yer ve kişi öğeleri bulunur.

Aşağıdaki görsellerden hangisi küresel ısınmanın sonuçlarıyla ilgili değildir?

130 5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM **ÇARI** Sarı Bankası Tadında

Konuların ne kadar öğrenildiğini ölçmek için "Genel Değerlendirme" bölümüne yer verilmiştir.